

Straatgras

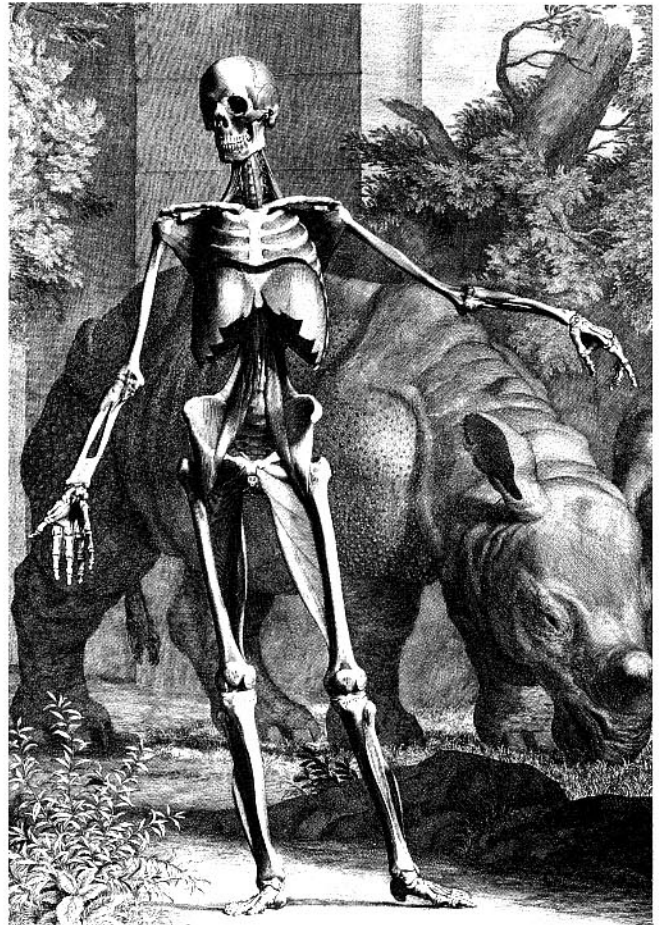
Berichten uit het Natuurmuseum Rotterdam

OP REIS MET CLARA

Op 22 december j.l. werd de laatste nieuwe tentoonstelling van 1991 opengesteld. Het is een soort vervolg op de tentoonstelling "Neushoorns, levende fossielen?". De nieuwe expositie is getiteld "OP REIS MET CLARA" en vertelt het verhaal van een vrouwelijke Indische neushoorn die onder begeleiding van haar eigenaar, VOC-kapitein Douwe Mout van der Meer, zeventien jaar lang een rondreis door Europa maakte. Tijdens die reis werd het dier zo'n populaire attractie dat ze zelfs de bijnaam 'Clara' kreeg. Ze was in haar tijd een uniek verschijnsel en vormde dan ook voor schrijvers, schilders, dichters, kappers en klokkenmakers (en nu zelfs voor makers van tentoonstellingen) een ware bron van inspiratie.

250 jaar geleden

De tentoonstelling is te vinden in de speciaal voor de gelegenheid tot expositieruimte omgetoverde torenkamer op de begane grond. Op achttien panelen wordt met behulp van korte teksten bij originele prenten, tekeningen, reproducties en andere objecten de geschiedenis van deze bezienswaardige neushoorn verteld. De aanleiding voor de tentoonstelling is het feit dat het in 1991 tweehonderdvijftig jaar geleden was dat Clara voet op Nederlandse bodem zette; op Rotterdamse bodem zelfs. Want op 22 juli 1741 kwam het schip de Knappenhof -met aan boord Douwe Mout en de toen drie jaar oude neushoorn- in de haven van Rotterdam aan.

Clara als achtergrond van een menselijk skelet; door Jan Wandelaar, afbeelding uit de anatomische atlas van B.S. Albinus (1747)

relatiegeschenk

Clara werd in 1738 toen zij één maand oud was in Assam (Bengalen) gevangen en cadeau gedaan aan de toenmalige directeur van de VOC-vestiging Hougly in Bengalen, de heer Jan Albert Sichterman. Het schijnt dat de neushoorn daar twee jaar lang als schoothondje door de kamers wandelde. Op een gegeven moment werd ze echter te groot en gaf Sichterman haar weg aan kapitein Douwe Mout van der Meer. Deze vertrok op 30 november 1740 met zijn schip de Knappenhof richting Nederland. Na een reis van bijna acht maanden kwamen zij op 20 juli 1741 aan bij Goeree en voeren vervolgens via de binnenwateren naar Rotterdam. Douwe Mout ontwikkelde al snel een goede neus voor geld en publiciteit. Als een echte entrepreneur trok hij met Clara op een wagen, getrokken door soms wel twintig paarden, van stad naar stad. In augustus 1741 werd Clara voor het eerst aan het Nederlandse publiek voorgesteld. In de Amsterdamsche en Leydsche Couranten stond de volgende advertentie:

“Werd aan alle Heeren en Liefhebbers bekend gemaakt, dat er gearriveerd is een leevendige Rhinoceros van twee Jaaren oud, bijna drie Duizend Pond zwaar, en in 't Gebied van den Grooten Mogol gevangen in 't Landschap Assem, en nu uit Bengalen in Holland aangeland, welkers weerga nooit te voor en hier is geweest, en te zien is bij Matthys van Wylacker tot Nieuwendam, voor zes stuivers ieder persoon.”

Een maand later konden de inwoners van Amsterdam Clara in levenden lijve op de kermis aanschouwen. Jacob Bicker Raye noteerde hierover in zijn dagboek: “De Amsterdammers keken zich dit jaar de oogen uit naar een renosteros” en “Wanneer hij in 't leven sal blijven, sal hij een schrikkelijk groot gestalte van een beest worden”. Uit die periode stamt één van de fraaiste en wellicht merkwaardigste prenten die in de tentoonstelling te zien is: een afbeelding van een menselijk skelet waarbij Clara als achtergrond fungeert. Hiervoor werd zij in 1742 in Leiden getekend door Jan Wandelaar. De prent zelf komt uit de bekende anatomische atlas van B.S. Albinus, die in 1747 uitgegeven werd.

de europese tour

Het eerste bewijs van Clara's bezoek aan het buitenland dateert uit 1744. In het Staatsarchief in Hamburg zijn twee aanplakbiljetten te vinden waarop dit bezoek staat aangekondigd. Naast een afbeelding van Clara wordt ook een uitgebreide beschrijving van het dier gegeven. De volgende stad waar Clara verbleef is Hannover. Dit bezoek vond plaats in 1746. Waar Clara in de tussentijd

verbleef is niet duidelijk. Vanaf dat moment tot haar dood in 1758 in Londen zijn Douwe Mout en Clara bijna constant op reis geweest. Steden die het tweetal tijdens hun Europese Tour onder andere bezochten, zijn: Berlijn, Wenen, Straatsburg, Stuttgart, Parijs, Rome, Venetië, Londen en zelfs Warschau en Kopenhagen.

Getuigen van de aanwezigheid van Douwe Mout en zijn neushoorn in die steden zijn in de tentoonstelling opgenomen in de vorm van gedichten, tekeningen, gravures, munten en een plastiek.

Bij de tentoonstelling zal binnenkort een boekje verschijnen, waarin de complete geschiedenis van Clara te lezen is en waarin ook vrijwel alle geëxposeerde prenten en andere objecten zijn afgebeeld. De tentoonstelling OP REIS MET CLARA is te zien t/m 13 september 1992.

Irene Verheij & Kees Moeliker

NATUUR
MUSEUM
ROTTERDAM

op reis met clara

de geschiedenis van een bezienswaardige neushoorn

t/m 13 september 1992

